

Araştırma makalesi

Research article

Hemşirelik Öğrencilerinde Profesyonellik Algısı ve Mesleki Değerlere Bağlılık Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Sibel PEKSOY¹, Sevil ŞAHİN², İlknur DEMİRHAN³, Sena KAPLAN⁴

ÖZ

Amaç: Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinde profesyonellik algısı ve mesleki değerlere bağlılık arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı tipte olan bu çalışma, 278 hemşirelik öğrencisi ile yürütülmüştür. Araştırmanın verileri; veri toplama formu, Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği-Revize (HMDÖ-R) ve Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri (MPTE) ile toplanmıştır. İstatistiksel analizde; Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis testi ve Spearman's korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortancası 20 (18-35)'dir. Öğrencilerin hemşireliği profesyonel bir meslek olarak algılaması, mezun olduktan sonra hemşirelik yapmayı düşünmesi, dördüncü sınıf hemşirelik öğrencisi olması, akademik kariyer ve mesleki örgütlere üye olmayı planlaması durumunda MPTE toplam puan ortancasının arttığı belirlenmiştir ($p<0.05$). Bununla birlikte hemşireliğe yönelik özel ilgi alanı olanlarda ve kadın öğrencilerde HMDÖ-R ve MPTE toplam puan ortancalarının yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Korelasyon analizine göre; HMDÖ-R ve MPTE toplam puanları arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$).

Sonuç: Çalışmada profesyonelliği benimseyen hemşirelik öğrencilerinin mesleki değerlerine de bağlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlılık hemşirelik mesleğine yönelik özel ilgi alanı bulunan öğrencilerde dikkat çekmektedir.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, mesleki değerler, profesyonellik

ABSTRACT

Evaluation of the Relationship Between the Perception of Professionalism and Commitment to Professional Values in Nursing Students

Aim: This study was conducted to evaluate the relationship between the perception of professionalism and commitment to professional values in nursing students.

Material and Methods: This descriptive study was conducted with 278 nursing students. The study data was collected using a data collection form, the Nurses Professional Values Scale - Revised (NPVS-R) and the Inventory of Professional Attitude at Occupation (IPAO). Mann-Whitney U test, Kruskal-Wallis test and Spearman's correlation analysis were used to analyze the data.

Results: The median age of students was 20 (18-35). It was determined that the median of total IPAO score was increased when the students perceived nursing as a professional occupation, thought about practicing nursing after graduation, were fourth-year nursing students, and planned to make an academic career and become a member of professional organizations ($p<0.05$). Additionally, the median total NPVS-R and IPAO scores were found to be high among the respondents with a special interest in nursing and who were female ($p<0.05$). According to correlation analysis, a positive relationship was found between NPVS-R and IPAO total scores ($p<0.05$).

Conclusion: It was concluded from the study that nursing students who adopted professionalism are committed to professional values, and such a commitment was particularly apparent among the students with a special interest in the nursing profession.

Keywords: Nursing students, professionalism, professional values

¹Arş. Gör. Dr. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Doğum-Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye, E-mail: sibelpesoy@gmail.com, Tel: +90 505 517 25 07, ORCID: 0000-0003-1444-2857

²Doç. Dr. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Doğum-Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye, E-mail: sevilshahin1@gmail.com, Tel: +90 312 906 19 26, ORCID: 0000-0001-7089-6648

³Arş. Gör. Dr. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Doğum-Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye, E-mail: ilknur0603@hotmail.com, Tel: +90 312 906 19 15, ORCID: 0000-0002-6910-9018

⁴Doç. Dr. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Doğum-Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye, E-mail: ataykaplan@yahoo.com, Tel: +90 312 906 19 20, ORCID: 0000-0002-1677-5463

Geliş Tarihi: 27 Ağustos 2018, Kabul Tarihi: 13 Nisan 2020

*Çalışma, 3-5 Ekim 2017 tarihlerinde "International Meeting on Education & Research in Health Science (IMER-HS) (İstanbul/Türkiye)" kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Atıf/Citation: Peksoy S, Şahin S, Demirhan İ, Kaplan S. Hemşirelik Öğrencilerinde Profesyonellik Algısı ve Mesleki Değerlere Bağlılık Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi 2020; 7(2): 104-112. DOI: 10.31125/hunhemsire.763138

GİRİŞ

Meslekler, toplumların ihtiyaçlarını karşılamak üzere çeşitli alanlarda yüzyıllardır etkili olmaktadır. Meslek sahibi olmak; mensuplarına otonomi, toplumsal kabul, prestij, güç ve yetki kazandırmaktadır¹. Meslekte profesyonellik ise bir alanda gerçekleştirilen, uzmanlık gerektiren bilgi, beceri ve davranış biçimidir². “Meslek” ve “Profesyonellik” kavramlarının her ikisi de; mesleki bilgiyi, beceriyi, etik standartları ve topluma karşı yükümlülükleri barındırmaktadır³. Hemşireler bu kapsamda sağlık hizmeti sunan ve sağlığı iyileştirme faaliyetleri gerçekleştiren sağlık profesyonelleri olarak görülmektedir⁴. Bununla birlikte meslek ve profesyonellik kavramları “belirli bir hizmet karşılığında kazanç sağlanması” olarak özdeşleşmiş olsa da⁵, bu kazanç mesleki bilgi, beceri ve ahlaki yükümlülüklerin gözardı edilmesine yol açabilmektedir. Hemşirelikte, mesleki değerlerin içselleştirilmesi, çatışmaların çözülmesi ve öncelikli eylemlerin belirlenmesine ilişkin yeterlilik, temelini etik değerlerden almaktadır^{6,7}. Bu yeterlilik profesyonel hemşirelik bakımının bilgi ve beceriyle bütünleşmesi sonucu hemşire-hasta ilişkisine yansımaktadır^{3,6,7}. Meslek ve profesyonelliğe yönelik tehditler, profesyonel kimliğin yapılandırıldığı hemşirelik eğitiminde bilgi, eleştirel düşünme ve rehberlik ile gözden geçirilmelidir².

Hemşirelik eğitiminin bilimsel temelli bilgiyi, beceriyi ve eleştirel düşünceyi kapsayacak nitelikte olması^{2,8}, mesleki kimliğin benimsenmesinde ve farkındalık kazandırılmasında önemlidir. Literatürde lisans düzeyinde eğitim almış hemşirelerin profesyonel tutum puanlarının yüksek olduğu belirtilmekte olup, bu bulgu hemşirelikte profesyonel kimlik gelişiminin lisans eğitiminde kazandırıldığını yansıtmaktadır⁹. Profesyonellik^{7,8,10-14}, ve mesleki değerlere bağlılık^{5,14-19}, lisans eğitiminde benimsenen kavramlardır. Yapılan çalışmalarda hemşirelik eğitiminin sorumluluk, özerklik, onur ve hasta güvenliğine yönelik mesleki değerleri geliştirdiği¹⁵, eğitim sürecinin profesyonellik algısını artırdığı¹⁰, aynı zamanda mesleği benimseyen öğrencilerin profesyonellik algılarının daha yüksek olduğu¹⁰ vurgulanmaktadır. Aynı zamanda, hemşirelik öğrencilerinde öncelikli profesyonel değerler arasında insan onuru^{18,19}, adalet ve doğruluk¹⁹ bulunmaktadır. Bununla birlikte benlik saygısı, bireysel ve çevresel bazı faktörler de mesleki değerleri ve profesyonellik algısını etkileyebilmektedir. Literatürde mesleki değerlere bağlılığın benlik saygısını artırdığı¹⁶, mesleki değerlerin cinsiyet ve etnik kökenle ilişkili olduğu⁷ vurgulanmaktadır. Bu nedenle hemşirelik öğretim elemanlarının eğitimleri planlarken bunları göz önünde bulundurmaları ve mentorluk sırasında bu farklılıkları ele almaları önerilmektedir¹⁷. Mesleki değerler ve profesyonellik ilişkili bu çalışmaların aksine; bazı çalışmalarda eğitimin^{13,20}, bilimsel toplantılara katılımın, mesleki derneklere üyeliğin, değerler eğitimi almanın²⁰ profesyonel değerlerle ilişkilendirilemediği belirtilmektedir. Hemşirelik eğitimi sürecinde, öğrencilerin profesyonel kimlik geliştirebilmesi, mesleki değerlere ilişkin yeterlilik kazanabilmesi ve farkındalık geliştirmesi beklenmektedir. Literatürde mesleki değerler ve profesyonellik kavramları

sıklıkla birbirinden bağımsız çalışmalar olarak yürütülmüş olup, aradaki ilişkinin değerlendirildiği sınırlı sayıda çalışmaya ulaşılmıştır. Bu nedenle bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin profesyonellik algıları ile mesleki değerlere bağlılıkları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amacı ile yapılmıştır.

Araştırma Soruları

Hemşirelik öğrencilerinin profesyonellik algısı ve mesleki değerlere bağlılığı arasında bir ilişki var mıdır?

Hemşirelik öğrencilerinde profesyonellik algısını ve mesleki değerlere bağlılığını etkileyen faktörler nelerdir?

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Bu çalışma Ankara’da bir Devlet Üniversitesi’nin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü’nde eğitim gören öğrencilerin profesyonellik algıları ile mesleki değerlere bağlılıkları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma, bir Devlet Üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü’nde eğitim gören öğrencilerle, 1-16 Ekim 2017 tarihleri arasında yürütülmüştür.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini ilgili üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü’nde, güz döneminde hemşirelik ana derslerine kayıtlı ikinci (n=131), üçüncü (n=141) ve dördüncü sınıfta (n=154) öğrenim gören 426 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada güz döneminde eğitim gören hemşirelik birinci sınıf öğrencileri, klinik uygulama deneyiminin bulunmaması nedeniyle araştırma kapsamı dışındadır. Araştırmada örneklem hesaplamasına gidilmemiş olup, evrenin tümüne ulaşılması hedeflenmiştir. Bu çalışma, araştırmaya katılmayı kabul eden ve veri toplama formlarını eksiksiz dolduran 278 hemşirelik öğrencisi ile tamamlanmıştır (evren temsiliyeti %65).

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri Veri Toplama Formu, Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği-Revize (HMDÖ-R) ve Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri (MPTE) ile toplanmıştır.

Veri Toplama Formu

Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda^{5,9-12,21,22} geliştirilen Veri Toplama Formu: sosyo-demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, aile tipi, mezun olduğu lise vb.) ve hemşirelik eğitimine ilişkin özellikleri (tercih etme nedeni, hemşireliği kendine uygun bulma, mezun olduğunda hemşireliği yapmayı düşünme vb.) kapsayan 16 maddeden oluşmaktadır.

Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği-Revize (HMDÖ-R)

Hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin mesleki değerleri algılama düzeyini belirlemek amacıyla Weis ve Schank tarafından²³ likert tipte (1-önemli değil; 2-biraz önemli, 3-önemli, 4-çok önemli, 5-çok fazla önemli) geliştirilmiştir. Bu ölçek ilk olarak Orak ve Alpar tarafından²⁴, 44 madde içeren uzun versiyonunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmasıyla ülkemize uyarlanmıştır. Weis ve Schank²³

ölçeği revize etmesi sonucu ölçek 26 maddeye indirilmiştir. Bu nedenle ölçeğin yeniden Türkçe'ye uyarlaması Acaroğlu²¹ tarafından yapılmış olup kapsam geçerliği [Kapsam gereçlik indeksi (KGİ)=0.95] ve güvenilirliği (Cronbach's alpha=0.96) uygundur. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 26, en yüksek puan 130'dur. Ölçekte ters çevrilecek madde bulunmamaktadır. Yüksek puan mesleki değerlere uyumun yüksek olduğunu göstermektedir. HMDÖ-R alt boyut içermemektedir²¹. Ölçeğin orjinal çalışmasında²³ Cronbach alfa değeri 0.92, Türkçe uyarlamasında²¹ 0.96, çalışmamızda ise 0.95 olarak belirlenmiştir.

Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri (MPTE)

MPTE Erbil ve Bakır²² tarafından hemşire ve ebelerin mesleklerinde profesyonel tutumunu ölçmek için kültürel bir ölçme aracı olarak geliştirilmiştir. Bu ölçek daha önce ebeler ve hemşirelik öğrencileri üzerinde uygulanmış olup^{11,12}, ölçek yazarının da görüşü alındıktan sonra ölçeğin öğrenciler üzerinde uygulanmasına karar verilmiştir. Ebeler öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada ölçeğin Cronbach alfa değeri 0.93 olarak bulunurken¹²; hemşirelik öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada bu değer belirtilmemiştir. Likert tipte geliştirilmiş (5-bana tamamen uyuyor; 4- bana biraz uyuyor; 3- kararsızım; 2- bana uymuyor; 1- bana hiç uymuyor) bir ölçektir. MPTE mesleki gelişim, eğitim, mesleki ilkeler, ekip üyeleri ve hastalarla ilişki ve iletişim, mesleki sorunlara yaklaşım gibi konularda tutumu içeren 32 maddeden oluşmaktadır. MPTE'nin geçerlik (KGİ=0.95; Kaiser Meyer Olkin=0.86) ve güvenilirliği (Cronbach's alpha=0.89) meslekte profesyonel tutumu ölçmek için uygun olarak bulunmuştur. MPTE'den alınan en düşük puan 32, en yüksek puan ise 160'dır. MPTE'nin toplam puanı meslekte profesyonel tutum puanını vermekte olup; ölçek puanı yükseldikçe profesyonellik düzeyi artmaktadır. MPTE'nin de alt boyutu bulunmamaktadır²². MPTE'nin orjinal çalışmasında Cronbach alpha değeri 0.89, çalışmamızda ise 0.94 olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın Uygulanması

Araştırmanın veri toplama araçları; öğrencilerin ders saatleri dışında, müfredatta yer alan derslerin yürütülmesini engellemeden derslerin yürütüldüğü dersliklerde, öğrencilere çalışma ile ilgili bilgilendirme yapıldıktan sonra araştırmacılar tarafından uygulanmıştır. Yapılan bilgilendirmede öncelikle araştırmanın amacı açıklanmış ve veri toplama formları tanıtılmıştır. Ölçeklerin tanıtımı sırasında MPTE'nin hemşire ve ebeler için geliştirilmesi nedeniyle "işyerinde, iş arkadaşı" gibi ifadelerin bulunduğu belirtilmiştir. "İşyerinde, iş arkadaşı" ifadelerin yerine, "klinik uygulama, hemşire/öğrenci hemşire" ifadelerinin kullanılması beklenmiştir. Uygulama aşaması yaklaşık 20 dakika sürmüş olup, araştırmacılar öğrencilerin yanlarında bulunmuştur.

Araştırmanın uygulanması için ana derslere devam eden öğrencilere bir seferde ulaşılmıştır. Araştırmaya 48 öğrenci gönüllü olmamaları, 90 öğrenci devamsızlıkları nedeniyle dahil edilememiştir. Bununla birlikte 10 öğrencinin formu eksik doldurması nedeniyle verileri araştırma dışında bırakılmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelik Öğrencilerin Çalışmaya Katılım Durumlarının Sınıflara Göre Dağılımı

Sınıflar	Evren (N)	Öğrencilerin araştırmaya katılım durumu			
		Araştırmaya katılmak istemeyen	Devamsızlık yapan	Formları eksik dolduran	Araştırmaya katılan
İkinci Sınıf	131	7	19	3	102
Üçüncü Sınıf	141	18	39	5	79
Dördüncü ü Sınıf	154	23	32	2	97
Toplam	426	48	90	10	278

Verilerin Değerlendirilmesi

İstatistiksel analiz için IBM SPSS Statistics 21.0 (IBM Corp.Released 2012. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 21.0. Armonk, NY: IBM Corp.) programı kullanılmıştır. Kategorik verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde; sayısal ve ölçek verilerinin değerlendirilmesinde ortanca (minimum-maksimum), non-parametrik testler (Mann-Whitney U testi, Kruskal Wallis testi), ölçekler arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için Spearman korelasyon analizi kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın yürütülebilmesi için, araştırmanın yapılacağı üniversitenin Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan (Tarih:08/06/2017; Karar no:18) ve hemşirelik bölümünden (Tarih:05/07/2017; Karar no:27139605/521) gerekli izinler alınmıştır. Araştırma kapsamında öğrencilere araştırmanın amacı açıklanmış, çalışmaya katılımın gönüllük esasına dayalı olduğu belirtilmiştir. Öğrencilerin sözel onamları alınmış ve veri toplama formlarını doldurmaları istenmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeklerin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yürüten araştırmacılar kurumsal mail adresleri aracılığı ile yazılı izinleri alınmıştır. Aynı zamanda bu ölçeklerin öğrencilere uygulanıp uygulanmayacağı ve hangi ana dersleri almış olan öğrenci grupları üzerine uygulanacağına ilişkin danışmanlık da alınarak çalışmanın tasarımı yapılmıştır. Öğrencilerin çalışma hakkında soruları cevaplanmış, çalışma sonuçlarının ders notlarını etkilemeyeceği belirtilmiş ve çevresel uyarıların olmadığı bir sınıf ortamında veri toplama formlarını doldurmalarına dikkat edilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

MPTE hemşireler ve ebeler için geliştirilmiş bir ölçek olup, ölçek maddelerinde ifade değişikliği yapılmadan kullanılması çalışmanın sınırlılıkları arasındadır.

BULGULAR

Çalışmamızda, öğrencilerin yaş ortancası 20 (Min:18-Maks:35) olarak bulunmuştur. Çalışmamızda, öğrencilerin çoğunluğunun kadın (%88.8), çekirdek aileye sahip (%83.5), anadolu lisesi mezunu (%68.7) ve üniversiteye kadar şehir merkezinde yaşamış (%68.0) olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Öğrencilerin hemşirelik mesleğini tercih etme nedenleri incelendiğinde; ilk sırayı "meslek garantisi"nin (%59.7) aldığı belirlenmiş olup; öğrencilerin çoğunluğu hemşireliği kendine uygun bulmakta (%63.7), hemşireliği profesyonel bir meslek olarak görmekte (%85.3), hemşireliği mezuniyet

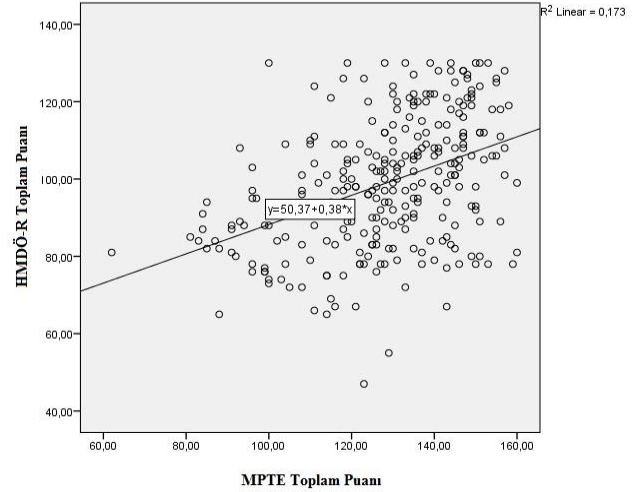
sonrası yapmayı düşünmekte (%83.1) ve hemşireliğe yönelik özel ilgili alanının olduğunu (%66.9) ifade etmektedir. Öğrencilerin yarıya yakını tekrar tercih yapma durumu olsa hemşireliği tekrar tercih edeceğini (%47.5) belirtmektedir (Tablo 3).

Tablo 2. Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyo-demografik Özelliklerinin Dağılımı

Sosyo-demografik Özellikler	Ortanca	Min-Maks
Yaş	20	(18-35)
Cinsiyet	Sayı	(%)
Kadın	247	(88.8)
Erkek	31	(11.2)
Aile tipi		
Çekirdek	232	(83.5)
Geniş aile	41	(14.7)
Parçalanmış aile	5	(1.8)
Ailenin gelir durumu		
Gelir gidere eşit	179	(64.4)
Gelir giderden az	68	(24.5)
Gelir giderden fazla	31	(11.2)
Babanın çalışma durumu		
Çalışıyor	202	(72.7)
Çalışmıyor	19	(6.8)
Emekli	55	(19.8)
Vefat etmiş	2	(0.7)
Annenin çalışma durumu		
Çalışıyor	53	(19.1)
Çalışmıyor	217	(78.1)
Emekli	7	(2.5)
Vefat etmiş	1	(0.4)
Öncesinde yaşadığı yer		
Şehir	189	(67.9)
İlçe	68	(24.5)
Köy	18	(6.5)
Kasaba / Yurtdışı	3	(1.1)
Mezun olduğu lise		
Anadolu lisesi	191	(68.7)
Anadolu öğretmen lisesi	31	(11.2)
Düz lise	27	(9.7)
Sağlık meslek lisesi	11	(4.0)
Özel lise	10	(3.6)
Diğer [#]	8	(2.9)
Sınıf		
İkinci sınıf	102	(36.7)
Üçüncü sınıf	79	(28.4)
Dördüncü sınıf	97	(34.9)

*Diğer eğitim durumuna anadolu imam hatip lisesi (bir kişi), temel lise (iki kişi), açık öğretim lisesi (üç kişi) ve fen lisesi (iki kişi) dahil edilmiştir.

Ölçeklerin toplam puan ortancaları incelendiğinde; HMDÖ-R 99 (Min:47-Maks:130), MPTE 130 (Min:62-Maks:160) olarak bulunmuştur (Tablo 4). Çalışmamızda MPTE ile HMDÖ-R toplam puan ortancaları arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu belirlenmiştir (R^2 Linear= 0.173) ($p < 0.05$) (Şekil 1).

Şekil 1. Hemşirelik Öğrencilerinin Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri ve Hemşireliğin Mesleki Değerleri Ölçeği-Revize Toplam Puanları Arasındaki İlişki

Tablo 3. Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleği Tercih Etmelerine ve Mesleğe İlişkin Bazı Görüşlerine Göre Dağılımı

Öğrencilerin Mesleği Tercih Etme Nedeni ve Mesleğe İlişkin Bazı Görüşleri	n	(%)
Hemşireliği tercih etme nedeni*		
Statü	30	(10.8)
Aile isteği	52	(18.7)
Meslek garantisi	166	(59.7)
Akademik kariyer	36	(12.9)
Öğrencilerin Mesleğe İlişkin Bazı Görüşleri		
Mesleği kendine uygun bulma durumu	177	(63.7)
Hemşireliği profesyonel bir meslek olarak görme durumu	237	(85.3)
Mezuniyet sonrası hemşire olarak çalışmak isteme durumu	231	(83.1)
Hemşireliğe yönelik özel ilgi alanı olma durumu	186	(66.9)
Mesleki örgütlere üye olmayı düşünme durumu	135	(48.6)
Hemşireliği tekrar tercih etmeyi isteme durumu		
Evet	132	(47.5)
Hayır	146	(52.5)
Hemşireliğe bakış açısı		
Olumlu	143	(51.5)
Olumsuz	57	(20.5)
Kararsız	78	(28.0)

* Birden fazla neden belirtilmiştir.

Çalışmamızda kadın öğrencilerin MPTE [131 (Min:62-Maks:160)] ve HMDÖ-R [101 (Min:47-Maks:130)] toplam puan ortancalarının erkek öğrencilere göre [MPTE = 122 (Min:81-Maks:156); HMDÖ-R = 88 (Min:65-Maks:130)] yüksek olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$). Öğrencilerin diğer sosyo-demografik değişkenlerine göre ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p > 0.05$). MPTE toplam puan ortancalarının sınıflara göre dağılımı incelendiğinde; hemşirelik dördüncü sınıf

öğrencilerinin toplam puan ortancalarının [135 (Min:85-Maks:159)], ikinci [130 (Min:84-Maks:160)] ve üçüncü [126 (Min:62-Maks:157)] sınıf öğrencilerin puan ortancalarına göre daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). Bu bulgulara göre, eğitim süresi arttıkça öğrencilerin profesyonellik algısında da artış olduğu görülmektedir (Tablo 4).

Tablo 4. Hemşirelik Öğrencilerinin MPTE ve HMDÖ-R Toplam Ölçek Puanlarının Sosyo-demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Sosyo-demografik Özellikler	MPTE*		HMDÖ-R**	
	Ortanca	Min Maks	Ortanca	Min Maks
Toplam Ölçek Puanı	130	62-160	99	47-130
Cinsiyet				
Kadın	131	62-160	101	47-130
Erkek	122	81-156	88	65-130
<i>İstatistiksel Analiz***</i>	z=2.591; p=0.010		z=3.287; p=0.001	
Aile tipi				
Çekirdek	130	81-160	98	47-130
Geniş aile	131	62-160	100	65-130
Parçalanmış aile	131	62-160	103	55-121
<i>İstatistiksel Analiz***</i>	KW $\chi^2=0.627$; p=0.731		KW $\chi^2=1.254$; p=0.534	
Ailenin gelir durumu				
Gelir gidere eşit	130	62-159	99	47-130
Gelir giderden az	129	88-160	99	55-130
Gelir giderden fazla	135	91-160	95	74-130
<i>İstatistiksel Analiz****</i>	KW $\chi^2=1.960$; p=0.375		KW $\chi^2=0.193$; p=0.908	
Babanın çalışma durumu*				
Çalışıyor	130	81-160	100	47-130
Çalışmıyor	130	62-146	92	65-130
Emekli	133	92-160	98	65-128
<i>İstatistiksel Analiz****</i>	KW $\chi^2=1.819$; p=0.403		KW $\chi^2=4.264$; p=0.119	
Annenin çalışma durumu*				
Çalışıyor	133	62-157	101	65-130
Çalışmıyor	130	81-160	98	47-130
Emekli	128	108-150	97	75-130
<i>İstatistiksel Analiz****</i>	KW $\chi^2=2.391$; p=0.303		KW $\chi^2=0.304$; p=0.859	
Öncesinde yaşadığı yer*				
Şehir	131	62-160	99	47-130
İlçe	126	85-15	97	55-130
Köy	131	108-151	98	78-130
<i>İstatistiksel Analiz****</i>	KW $\chi^2=2.462$; p=0.292		KW $\chi^2=0.099$; p=0.952	
Mezun olduğu lise				
Anadolu lisesi	130	62-160	99	47-130
Anadolu öğretmen lisesi	131	91-155	105	66-130
Düz lise	134	84-160	94	72-128
Sağlık meslek lisesi	114	85-157	94	65-130
Özel lise	128	105-157	98	72-128
Diğer (Temel Lise vb.)	124	91-135	94	88-130
<i>İstatistiksel Analiz****</i>	KW $\chi^2=5.796$; p=0.327		KW $\chi^2=1.836$; p=0.871	

Tablo 4. Hemşirelik Öğrencilerinin MPTE ve HMDÖ-R Toplam Ölçek Puanlarının Sosyo-demografik Özelliklerine Göre Dağılımı (devamı)

Sınıf	126	62-157	95	67-130
İkinci sınıf ^a	126	62-157	95	67-130
Üçüncü sınıf ^b	130	84-160	101	47-130
Dördüncü sınıf ^c	135	85-159	102	55-130
<i>İstatistiksel Analiz****</i>	KW $\chi^2=12.969$; p=0.002 a-c arasında fark vardır [†]		KW $\chi^2=1.663$; p=0.435	

*Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri.

**Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği-Revize.

***Mann Whitney U Testi kullanılmıştır.

****Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır.

^{††}"Vefat, kasaba/yurtdışı" gibi değişkenler grup sayısının az olması nedeniyle ölçek analizlerinden çıkarılmıştır.

^{†††}Gruplar arası fark Bonferroni düzeltmesi ile incelenmiştir.

Öğrencilerin mesleği tercih etme nedenleri arasında akademik kariyer yapmak isteyenlerde [138 (Min:100-Maks:160)], akademik kariyer yapmak istemeyenlere göre [130 (Min:62-Maks:160)]; mesleği tekrar tercih etmeyi düşünenlerde [136 (Min:81-Maks:160)], mesleği tekrar tercih etmeyi düşünmeyenlerde göre [126 (Min:62-Maks:156)], MPTE toplam puan ortancaları daha yüksektir ($p<0.05$). Bununla birlikte; mesleği kendine uygun bulanların [136 (Min:83-Maks:160)], mesleğe olan bakış açıları olumlu olanların [136 (Min:85-Maks:160)], hemşireliği profesyonel bir meslek olarak düşünenlerin [132 (Min:62-Maks:160)], mezuniyet sonrası hemşirelik yapmak isteyenlerin [133 (Min:62-Maks:160)] ve mesleki örgütlere üye olmayı düşünenlerin [135 (Min:81-Maks:160)] MPTE toplam puan ortancaları daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). Aynı zamanda, hemşireliğe yönelik özel ilgi alanı olan öğrencilerin hem MPTE, hem de HMDÖ-R toplam puan ortancaları yüksek bulunmuş olup; bu öğrencilerin profesyonellik algısı ve mesleki değerlere uyumları yüksektir ($p<0.05$) (Tablo 5).

Tablo 5. Hemşirelik Öğrencilerinin MPTE ve HMDÖ-R Toplam Ölçek Puanlarının Mesleği Tercih Etmelerine ve Mesleğe İlişkin Bazı Görüşlerine Göre Dağılımı

Mesleği Tercih Etme ve Mesleğe İlişkin Bazı Görüşler	MPTE*		HMDÖ-R**	
	Ortanca	Min Maks	Ortanca	Min Maks
Hemşireliği tercih etme nedeni				
Statü				
Evet	128	81-152	98	67-122
Hayır	131	62-160	99	47-130
<i>İstatistiksel Analiz***</i>	z=1.080; p=0.280		z=0.450; p=0.653	
Aile isteği				
Evet	130	85-157	99	55-130
Hayır	130	62-160	98	47-130
<i>İstatistiksel Analiz***</i>	z=0.267; p=0.790		z=0.604; p=0.546	
Meslek garantisi				
Evet	130	62-160	99	47-130
Hayır	130	81-160	98	55-130
<i>İstatistiksel Analiz***</i>	z=1.381; p=0.167		z=0.238; p=0.812	

Tablo 5. Hemşirelik Öğrencilerinin MPTE ve HMDÖ-R Toplam Ölçek Puanlarının Mesleği Tercih Etmelerine ve Mesleğe İlişkin Bazı Görüşlerine Göre Dağılımı (devamı)

Akademik kariyer				
Evet	138	100-160	100	65-130
Hayır	130	62-160	98	47-130
<i>İstatistiksel Analiz***</i>	z=2.251; p=0.024		z=0.870; p=0.384	
Öğrencilerin Mesleğe İlişkin Bazı Görüşleri				
Mesleği kendine uygun bulma durumu				
Evet	136	83-160	101	47-130
Hayır	124	62-156	96	65-130
<i>İstatistiksel Analiz***</i>	z=6.142; p<0.001		z=1.309; p=0.191	
Hemşireliği profesyonel bir meslek olarak görme durumu				
Evet	132	62-160	99	47-130
Hayır	119	84-149	97	65-130
<i>İstatistiksel Analiz***</i>	z=3.391; p=0.001		z=1.668; p=0.095	
Mezuniyet sonrası hemşire olarak çalışmak isteme durumu				
Evet	133	62-160	99	47-130
Hayır	123	81-151	97	72-130
<i>İstatistiksel Analiz***</i>	z=3.407; p=0.001		z=0.575; p=0.560	
Hemşireliğe yönelik özel ilgi alanı olma durumu				
Evet	135	85-160	101	47-130
Hayır	123	62-160	94	55-130
<i>İstatistiksel Analiz***</i>	z=4.910; p<0.001		z=2.429; p=0.015	
Mesleki örgütlere üye olmayı düşünme durumu				
Evet	135	81-160	101	47-130
Hayır	126	62-160	97	65-130
<i>İstatistiksel Analiz***</i>	z=4.674; p<0.001		z=1.802; p=0.072	
Hemşireliği tekrar tercih etmeyi isteme durumu				
Evet	136	81-160	100	55-130
Hayır	126	62-156	98	47-130
<i>İstatistiksel Analiz***</i>	z=4.698; p<0.001		z=0.446; p=0.656	
Hemşireliğe bakış açısı				
Olumlu ^a	136	85-160	100	55-130
Olumsuz ^b	121	62-154	101	47-130
Kararsız ^c	125	87-156	97	67-130
<i>İstatistiksel Analiz****</i>	KW $\chi^2=30.979$; p<0.000 a-b arasında ve a-c arasında fark vardır ^y		KW $\chi^2=1.570$; p=0.456	

*Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri.

**Hemşirelerin Mesleki Değerleri Ölçeği-Revize.

***Mann Whitney U Testi kullanılmıştır.

^yGruplar arası fark Bonferroni düzeltilmesi ile incelenmiştir.

TARTIŞMA

Profesyonellik ve mesleki değerler, hemşirelerin hastalarıyla, meslektaşlarıyla, toplumla etkileşimine rehberlik etmekte ve hemşirelik uygulamaları için temel oluşturmaktadır. Meslekte bu temelin oluşturulmasıyla; hemşirelik uygulamalarında kalitenin artırılması, mesleki gelişimin sağlanması, hemşirelikte memnuniyetin artırılması ve mesleki uygulamalarda hataların en aza indirilmesi hedeflenmektedir^{8,25}. Hemşirelik özerklik, yararlılık/zarar vermeme, hasta savunuculuğu, dürüstlük,

bireye saygı, adalet gibi mesleki etik ilkeler doğrultusunda uygulanmalıdır. Hemşirelik eğitiminde insanlık onurunu koruyan ve sosyal adalet anlayışına sahip meslek mensupları yetiştirilmesi amaçlanmaktadır²⁶. Bu kapsamda; çalışmamızda hemşirelik öğrencilerinin profesyonellik algıları ile mesleki değerlere bağlılığı arasındaki ilişki ve bu ilişkiyi etkileyen faktörlere yönelik bulgular literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Mesleki değerler ve profesyonellik kavramı, literatürde öğrenci^{11,16,18} ve klinisyen hemşireler^{9,22,27,28} gibi farklı çalışma gruplarında incelenmiştir. Çalışmamızda, MPTE toplam puan ortancası 130 (Min:62-Maks:160) olarak bulunurken; Erbil ve Bakır'ın²² çalışmasında 128.4±13.1, Zengin ve ark.nın²⁷ çalışmasında 132.2±29.9, Özdelikara ve ark.nın¹¹ çalışmasında 132.9±16, Dikmen ve ark.nın⁹ çalışmasında 140.2±11.9 olduğu görülmektedir. Profesyonellik ile ilgili ölçek puanının literatürde 128-140 puan arasında değişiklik gösterdiği belirlenmiş olup, çalışma sonucumuzla benzerlik göstermektedir. Mesleki değerler ölçeğine ilişkin literatürde dikkat çeken en önemli nokta farklı soru maddelerinden oluşan Türkçe geçerlik ve güvenilirliği yapılmış iki ölçeğin de kullanılmasıdır. Bu nedenle ölçeğin soru maddesinin indirgenmediği çalışmalarda^{18,27,28} HMDÖ puan ortalaması çalışma sonucumuza göre göreceli olarak yüksektir. HMDÖ-R bu ölçeğin soru maddesinin 26'ya indirgenerek güncellenmiş formatı olup, Görüş ve ark.nın²⁰ çalışmasında hemşirelerin puan ortalaması 90.7±14.7 olarak bulunmuştur. Bununla birlikte Iacobucci ve ark.nın¹⁶ çalışmasında ise öğrencilerinin HMDÖ-R ortalaması 101.4±12.7 olarak belirlenmiştir. Çalışmamızdan elde edilen ölçek puan ortancası [99 (Min:47-Maks:130)] lisans öğrencilerine ilişkin çalışma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Bu sonuca göre çalışmamızda HMDÖ-R toplam puanı dikkate alındığında hemşirelik öğrencilerinin mesleki değer algılarının yüksek olduğu ifade edilebilir. Çalışmamızda bununla birlikte; MPTE ile HMDÖ-R toplam puanları arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu belirlenmiş olup; profesyonellik algısı yüksek olan öğrenciler, mesleki değerleri sahiplenmekte ve bağlılıkları da artmaktadır (p<0.05). Çalışmamıza benzer şekilde Zengin ve ark.nın²⁷ çalışmasında, MPTE puanı ile HPDÖ ve alt boyutları (onur boyutu, sorumluluk boyutu, harekete geçme boyutu, güvenlik boyutu, otonomi boyutu) arasında pozitif yönde korelasyon elde edilmiştir. Bu bulgulara göre mesleki değerlere bağlı olmanın profesyonelliği ve mesleki gelişimi güçlendirebileceği düşünülmektedir.

Çalışmamızda profesyonelliği ve mesleki değerleri etkileyen faktörler açısından öğrencilerin bazı sosyo-demografik özellikleri (cinsiyet, aile tipi, gelir durumu, eğitim süresi/sınıfı vb.), mesleğe ilişkin özellikleri [mesleği tercih nedeni, mesleğe ilişkin bazı görüşleri (mesleki örgütlere üye olma durumu, mesleğe yönelik özel ilgi alanı, mezuniyet sonrası hemşirelik yapmayı düşünme vb.)] incelenmiştir. Bu faktörlerden cinsiyete ilişkin bulgular incelendiğinde; özellikle kadın öğrencilerin; MPTE ve HMDÖ-R puanlarının yüksek olduğu saptanmış olup (p<0.05), profesyonellik ve mesleki değerlere ilişkin olumlu tutumlarının olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik okullarının büyük çoğunluğunu

kadın öğrenciler oluşturmaktadır¹⁸. Literatürde MPTE ölçek puan ortalamalarının ise kadın öğrencilerde yüksek olduğu belirtilmektedir^{11,29}. HMDÖ ölçeğinin ilk geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında ölçeğe ilişkin alt boyutlar bulunmakta olup²⁴, literatürde kadın öğrencilerin “insan onuru”, “sorumluluk”, “otonomi” ve “güvenlik” alt boyut puan ortalamalarının erkek öğrencilere göre yüksek olduğu belirlenmiştir^{13,18}. Bununla birlikte cinsiyetin profesyonelliğe ilişkin tutumu etkilemediğini vurgulayan çalışma bulguları da mevcuttur^{14,19,20}. Hemşirelik mesleğinde yasal olarak yaklaşık 10 yıldır erkek hemşireler yer almaktadır. Erkek hemşirelerin toplumsal olarak kabul görmesi, hemşireliğin kadına özgü bir meslek olarak düşünülmesi, erkek hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerin mesleki kimlik bilincini etkileyebilmektedir. Karadağlı'nın çalışmasında¹⁸ belirttiği gibi kız çocuklarının kimlik gelişimi aşamasında bireylere saygı duymasının beklenmesi ve sorumluluk alabilmesi gibi toplumsal cinsiyetle ilişkili faktörlerin ölçek puanlarında etkili olabileceği düşünülmektedir.

Hemşirelik mesleğinin aile isteği, iş garantisi gibi nedenlerle tercih edilmesinin profesyonelliği olumsuz etkileyebileceği vurgulanmaktadır³⁰. Bu nedenle mesleği iş garantisi nedeniyle tercih etmek insan onuru, adalet, eşitlik, yararlılık, doğruluk gibi mesleki değerlerle bağdaşmamaktadır. Mesleki değerlerle bütünleştirilmeden hemşireliği iş garantisi nedeniyle tercih etmek, mesleği gelir elde etmek için araç olarak gördüğünü de pekiştirebilmektedir. Bununla birlikte çalışmamızda hemşireliği iş garantisi nedeniyle tercih eden ve etmeyen öğrencilerin MPTE ve HMDÖ-R puan ortancaları benzer olarak bulunmuştur. Hemşirelik öğrencileri lisans eğitimi öncesinde mesleği “iş garantisi” nedeniyle tercih etmiş olsa da mesleki eğitim süreci öğrencilerin değerler ve profesyonellik kavramlarına ilişkin algılarında değişime yol açmış olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmamızda hemşirelik dördüncü sınıf öğrencilerinin, MPTE toplam puan ortancaları ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilere göre daha yüksektir ($p<0.05$). Japonya'da Tanaka ve ark.'nın³¹ hemşirelik öğrencileriyle yaptığı çalışmada sınıf seviyesindeki artış ile öğrencilerin hemşirelikte profesyonel davranışlarının düzeyi arasında güçlü bir korelasyon olduğu belirlenirken, Çevik ve Khorshid'in¹⁰ çalışmasında da dördüncü sınıf öğrencilerin profesyonelliğe ilişkin puanları yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar, profesyonelliğe ilişkin olumlu tutumun eğitim süresi, mesleki bilgi birikimi ve bilginin klinik uygulama/deneyimle bütünleşmesi sürecinden etkilendiğini de göstermektedir. Aynı zamanda eğitim süresinin artması öğrencilerde bireysel gelişimdeki farkındalığı ve mesleki değerleri benimsemeyi de etkileyebilmektedir. Bununla birlikte Karadağlı'nın çalışmasında¹⁸ mezuniyet sonrası hemşirelik mesleğini yapmak isteyen birinci sınıf öğrencilerin, mesleki değerler puanı diğer sınıflara göre anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Bazı çalışmalarda ise ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinin meslekte profesyonel tutum puanlarının dördüncü sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu bulunmuştur^{12,32}. Bu durum, literatürde dördüncü sınıf

öğrencilerinin iş bulma ve mezun olma gibi konularda kaygı yaşamaları nedeniyle profesyonelliğe yönelik tutum ve davranışları gözardı etmiş olabileceği şeklinde yorumlanmaktadır¹². Hemşirelikte, eğitim-öğretim sürecinin, öğrencilerinin hem bireysel hem de mesleki değerlerinin farkına varabileceği ve bu değerleri kazanabileceği şekilde yapılandırılması, nitelikli ve kaliteli bakımın sağlanmasında oldukça önemlidir¹⁸. Çalışmamızda da hemşirelik öğrencilerinde eğitim süreci arttıkça profesyonellik algılarının geliştiği belirlenmiştir. Bu kapsamda hemşirelik öğrencileri mesleki değerlerin bilinciyle ve profesyonel kimlikleriyle mezun olarak; mesleki yaşamlarında da hasta bakımının kalitesini artırabilmektedir.

Çalışmamızda, akademik kariyer planlayan öğrencilerin MPTE toplam puan ortancaları; hemşirelikte özel ilgi alanı bulunan öğrencilerin ise hem MPTE, hem de HMDÖ-R toplam puan ortancaları yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). Literatürde de, akademik/klinik kariyer yapmayı düşünenlerin ve hemşirelikte özel bir alana ilgi duyanların MPTE puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur¹¹. Lisans mezuniyet sonrası hemşireler özel ilgi duydukları alanlara yönelik hemşirelik anabilim dallarında lisansüstü eğitimlerini tamamlayarak uzman olabilmekte veya hemşirelik mesleği ile ilgili özel klinik ve/veya alanlar için Sağlık Bakanlığı'nca düzenlenen eğitim programlarına katılarak yetki belgesine sahip olabilmektedir. Böylece temel hemşirelik rolleri ile birlikte; uzmanlık alanı ile ilişkili bilgi, beceri, araştırma, eğitim ve danışmanlık hizmetlerini sürdürebilmektedir³³. Profesyonel hemşireler sürekli kendini geliştirmekte^{8,27}; hasta güvenliğine, kalite süreçlerine ve toplumsal hizmetlere katkı sağlamayı hedeflemektedir⁸. Bu nedenle mesleki gelişim planları yapan hemşirelik öğrencileri mesleki farkındalığa sahip olup, mesleki gelişmeleri takip etmek istemektedir.

Çalışmamızda, mesleği tekrar tercih edeceğini ifade edenlerin, mesleği kendine uygun bulanların, mesleğe olan bakış açıları olumlu olanların, hemşireliği profesyonel bir meslek olarak algılayanların ve mezuniyet sonrası hemşirelik yapmak isteyenlerin MPTE toplam puan ortancalarının yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Yapılan çalışmalarda hemşireliği kendine uygun bulanların, tekrar seçmeyi düşünenlerin¹¹ ve mesleğini değiştirmek istemeyenlerin³⁴ profesyonellik algılarının yüksek olduğu vurgulanmaktadır. Bu çalışma sonuçları çalışmamızdaki bulgular ile benzerlik göstermektedir. Klinik uygulama sırasında hemşireliği özümseyerek yapan öğrenciler, bu düşünceyi profesyonellik algılarına da yansıtılabilmektedir. Bu durum hemşireliği tekrar tercih etmeyi istemek, hemşireliği kendine uygun bulmakla bütünleşmektedir.

Çalışmamızda, mesleki örgütlere üye olmayı düşünenlerin MPTE toplam puan ortancaları daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). Literatürde hemşirelikte profesyonelliğin mesleki örgütlere üyelikle ilişkili olduğu^{28,35}, profesyonel tutumun mesleki örgütlere üye olanlarda yüksek olduğu²⁷ vurgulanmaktadır. Bu sonuçlara göre mesleki örgütlerin, profesyonelleşme sürecini hızlandırdığı, mesleki gelişmelere büyük katkı sağladığı düşünülmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışmamızda öğrencilerin profesyonellik tutumunu belirlediğimiz MPTe toplam puan ortancası 130 (Min:62-Maks:160)'dir. Mesleki değerleri incelediğimiz HMDÖ-R toplam puan ortancası ise 99 (Min:47-Maks:130) olarak bulunmuştur. Profesyonellik algısı yüksek olan öğrencilerin, mesleki değerler algısı da yüksektir. Özellikle mesleğe yönelik özel ilgi alanı bulunan ve kadın öğrencilerde bu ilişki dikkat çekmektedir. Bununla birlikte; akademik kariyer planlayan, hemşireliği kendine uygun bulan, mezuniyet sonrası hemşirelik yapmak isteyen, mesleki örgütlere üye olmayı planlayan, hemşireliğe olumlu bakış açısına sahip olan ve dördüncü sınıf öğrencilerde profesyonellik algısı yüksek olmakla birlikte mesleki değerlere bağlılık açısından fark bulunmamaktadır. Bu kapsamda, mesleki değerlerine bağlı profesyonel hemşirelerin yetiştirilmesi için lisans eğitiminde; mesleki gelişmeler, yenilikler ve kariyer planlarına yönelik fırsatların sağlanması, mesleki değerlerle ilişkilendirilmesi önerilmektedir. Bu nedenle hemşirelik eğitimini yürüten öğretim elemanlarının yürütülen müfredatta profesyonellik ve mesleği değerleri eğitimle bütünleştirmeleri ve farkındalık sağlamaları önemlidir.

Etik Kurul Onayı: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Etik Kurulu'ndan (Tarih:08/06/2017; Sayı:18) izin alınmıştır.

Çıkar Çatışması: Bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yoktur.

Katılımcı Onamı: Hemşirelik öğrencilerinden sözel onam alınmıştır.

Yazar katkıları:

Çalışma tasarımı: SP, SŞ

Veri toplama ve/veya analizi: SP, İD, SŞ

Makalenin hazırlanması: SP, İD, SŞ, SK

Teşekkür

Çalışmaya katılan tüm hemşirelik öğrencilerine teşekkür ederiz.

Ethics Committee Approval: Approval was obtained from Ethics Committee of Ankara Yıldırım Beyazıt University (Date: 08/06/2017; No: 18)

Conflict of Interest: Not reported.

Funding: None.

Exhibitor Consent: Informed consent was obtained from nursing students.

Author contributions:

Study design: SP,SŞ

Data collection and analyses: SP, İD, SŞ

Drafting manuscript: SP,İD,SŞ, SK

Acknowledgement: We would like to thank all nursing students who participated to the study.

KAYNAKLAR

1. Nathaniel AK, Burkhardt MA. Çağdaş hemşirelikte etik (Çeviri ed: Alpar ŞE, Bahçecik N, Karabacak Ü.). Üçüncü baskı. İstanbul: İstanbul Tıp Kitapevi; 2013.
2. Altıok HÖ, Üstün B. Profesyonellik: Kavram analizi. DEUHYO ED. 2014;7(2):151-5.

3. Dinç L. Bakım kavramı ve ahlaki boyutu. HUHEMFAD. 2010;17(2):74-82.
4. Korkmaz F. Meslekleşme ve ülkemizde hemşirelik. HUHEMFAD. 2011;18(1):59-67.
5. Güven T. Tıp etiği açısından meslek ve profesyonellik kavramlarının incelenmesi. Hacettepe Tıp Dergisi. 2009;40(2):84-8.
6. Babadağ K. Hemşirelik ve değerler. Birinci baskı. Ankara: Alter Yayıncılık; 2010.
7. Martin P, Yarbrough S, Alfred D. Professional values held by baccalaureate and associate degree nursing students. J Nurs Scholarsh. 2003;35(3):291-6.
8. Byars M, Camacho M, Earley D, Harrington L. Professionalism in the critical care setting: a concept analysis. Nurs Crit Care. 2017;12(3):5-8.
9. Dikmen YD, Yönder M, Yorgun S, Usta YY, Umur S, Aytekin A. Hemşirelerin profesyonel tutumları ile bunu etkileyen faktörlerin belirlenmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 2014;17(3):158-64.
10. Çevik K, Khorshid L. Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel davranış uygulayabilme durumlarının belirlenmesi. EGEHFD. 2012;28(2):23-30.
11. Özdelikara A, Alkan SA, Boğa NM. Ondokuz Mayıs Üniversitesi hemşirelik son sınıf öğrencilerinde profesyonelliğin belirlenmesi. USAYSAD. 2016;2(2):1-11.
12. Pınar ŞE, Cesur B, Duran Ö, Güler E, Üstün Z, Abak G. Ebelik öğrencilerinin mesleki profesyonellikleri ve etkileyen etmenlerin incelenmesi. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi. 2013;8(23):19-37.
13. Gümrah HV. Sağlık meslek lisesi ve lisans eğitimi alan hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değerlere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. İstanbul: Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2015.
14. Parvan K, Zamanzadeh V, Hosseini FA. Assessment of professional values among Iranian nursing students graduating in universities with different norms of educational services. Thritha J Med Sci. 2012;1(2):37-43.
15. Kantek F, Kaya A, Gezer N. The effects of nursing education on professional values: A longitudinal study. Nurse Educ Today. 2017;58:43-6.
16. Iacobucci TA, Daly BJ, Lindell D, Griffin MQ. Professional values, self-esteem, and ethical confidence of baccalaureate nursing students. Nurs Ethics. 2013;20(4):479-90.
17. Shafakhah M, Molazem Z, Khademi M, Sharif F. Facilitators and inhibitors in developing professional values in nursing students. Nurs Ethics. 2018;25(2):153-64.
18. Karadağlı F. Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değer algıları ve etkileyen faktörler. Mersin Üniv Sağlık Bilim Derg. 2016;9(2):81-91.
19. Kaya H, Işık B, Şenyuva E, Kaya N. Hemşirelik öğrencilerinin bireysel ve profesyonel değerleri. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 2012;15(1):18-26.

20. Görüş S, Kılıç Z, Ceyhan Ö, Şentürk A. Hemşirelerin profesyonel değerleri ve etkileyen faktörler. J Psy Nurs. 2014;5(3):137-42.
21. Acaroğlu R. Revize edilen hemşirelerin mesleki değerleri ölçeği Türkçe formunun güvenilirlik ve geçerliği. FNJN. 2014;22(1):8-16.
22. Erbil N, Bakır A. Meslekte profesyonel tutum envanterinin geliştirilmesi. JHS. 2009;6(1):290-302.
23. Weis D, Schank MJ. An Instrument to measure professional nursing values. J Nurs Scholarsh. 2000;32(2):201-4.
24. Orak NŞ, Alpar ŞE. Hemşirelerin profesyonel değerleri ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. MÜSBED. 2012;2(1):22-31.
25. Yayla A, Özlü ZK, Gümüş K, Sevinç G, Khaghani E. İki farklı kültürdeki hemşirelerin profesyonel değerlerinin incelenmesi: farklı iki ülke örneği. UHD. 2015;5:19-30.
26. Shahriari M, Mohammadi E, Abbaszadeh A, Bahrami M. Nursing Ethical Values and Definitions: A Literature Review. Iran J Nurs Midwifery Res. 2013;18(1):1-8.
27. Zengin M, Yayan EH, Yıldırım N, Akın E, Avşar Ö, Mamiş E. Pediatri hemşirelerinin profesyonel değerlerinin profesyonel tutumlarına etkisi. HSP. 2018;5(2):1-7.
28. Dikmen Y. Hemşirelerde profesyonel değerler ve ilişkili faktörlerin incelenmesi. STED. 2016;25(5):197-204.
29. Reyhanoğlu N. Hemşirelikte profesyonel tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi. Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
30. Çelik S, Ünal Ü, Saruhan S. Cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerin mesleki profesyonelliklerinin değerlendirilmesi. FNJN. 2012;20(3):193-9.
31. Tanaka M, Taketomi K, Yonemitsu Y, Kawamoto R. The current status of nursing professionalism among nursing faculty in Japan. J Nurs Res. 2017;25(1):7-12.
32. Chiu CH, Yi Lu H, Arrigo LG, Wei CJ, Tsai D. Professionalism survey of medical students in Taiwan. J Exp Clin Med. 2010;2(1):35-42.
33. Resmî Gazete. Hemşirelik Yönetmeliği 2010, Sayı: 27515 [internet]. 2020 [Erişim tarihi: 9 Ocak 2020]. Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/03/20100308-4.htm>
34. Beydağ KD, Arslan H. Kadın doğum kliniklerinde çalışan ebe ve hemşirelerin profesyonelliklerini etkileyen faktörler. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi. 2008;3(7):75-87.
35. Kim-Godwin YS, Beak HC, Wynd CA. Factors influencing professionalism in nursing among Korean American registered nurses. J Prof Nurs. 2010;26(4):242-9.